

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI

UMUMIY PSIXOLOGIYA 2

FANINING

ISHCHI O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – Ijtimoiy coha, iqtisod va huquq

Ta‘lim sohasi: 210000 – Sotsiologiya va psixologiya

60310903 – Psixologiya:amaliy psixologiya

60310904 – Psixologiya:oila psixologiyasi

60310905 – Psixologiya:yoshlar psixologiyasi

Umumiy o‘quv soati – 240 soat

Shundan:

Ma‘ruza – 44 soat (2 semestr)

Amaliy mashg‘ulot – 46 soat (2 semestr)

Mustaqil ta‘lim soati – 150 soat (2 semestr)

TOSHKENT-2022

Mazkur fanning ishchi o'quv dasturi O'zMU Kengashining 2021 yil 25-avgustdagi 1-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan "Umumiy psixologiya 2" fani dasturi asosida tayyorlangan.

Fanning ishchi o'quv dasturi O'zbekiston Milliy universiteti Kengashining 2022 yil "23" iyundagi ___ 8-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur ishchi o'quv dastur Umumiy psixologiya kafedrasining 2022 yil "22" iyundagi majlisida muhokama qilinib, ma'qullangan (23-sonli bayonnoma).

Mazkur ishchi o'quv dastur Ijtimoiy fanlar fakulteti kengashining 2022 yil "23" iyundagi majlisida muhokama qilinib, tasdiqqa tavsiya etilgan (9-sonli bayonnoma).

Tuzuvchilar: Bondareva Ye.V. – O'zMU, "Psixologiya" kafedrasida katta y'qituvchisi

Mirzaev O.S. – O'zMU, "Psixologiya" kafedrasida o'qituvchisi

Taqrizchilar: Xalilova N.I. – TDPU, Psixologiya kafedrasida dotsenti, psixologiya fanlari nomzodi

Rasulov A.I. – O'zMU "Psixologiya" kafedrasida v.b.professori, psixologiya fanlari doktori

Psixologiya kafedrasida mudiri:

D. Muxamedova

O'zMU ijtimoiy fanlar fakultetida dekani

K. Inaqov

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i:

V. Topildiev

Fan/modul kodi UMPB131		O'quv yili 2022-2023	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 8	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Umumiy psixologiya-2	90		150	240

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad: talabalarda shaxsni tadqiq qilishning prinsiplari, shaxs nazariyalari, shaxs tuzilmasi, shaxsning individual-psixologik xususiyatlari, shaxs taraqqiyotining davriylashtirish, shaxs sotsiogenezi, nevrotik va psixotik darajalari bo'yicha nazariy bilimlarni shakllantirishdan iborat

Fanning vazifalari:

-talabalarda shaxsning tadqiqot etish prinsiplari bo'yicha tasavvurlarni shakllantirish;

-shaxs nazariyalarining tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish;

-shaxs tuzilmasining tarkibiy komponentlari, taraqqiyot bosqichlari, sotsiallashtirish xususiyatlari haqidagi bilimlarni o'zlashtirishga yo'naltirish;

-shaxsning psixotik va nevrotiklik darajalarini tahlil qilish uquvini shakllantirish;

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

2.1-mavzu. Shaxs psixologiyasining metodologik prinsiplari

Metodologiya ilmiy metodlar nazariyasi sifatida. Shaxsni o'rganish. Psixologiya tarixida shaxsning o'rni. Shaxsni etnik va gender jihatdan o'rganish. Shaxsni baholash. Shaxsni tadqiq etish. Inson tabiati haqidagi tadqiqotlar. Shaxsni tadqiq etish metodlari. Shaxs nazariyalarini belgilovchi mezonlar. G'arb psixologiya maktablarida shaxsni tadqiq etish g'oyasining o'ziga xosligi.

A.G.Asmolov bo'yicha shaxsni tadqiq etishda bilish vaziyatlari xususiyatlari. Shaxsni o'rganishda tizimlilik prinsipi darajalari, komponentlari va tuzilma hosil qilish mexanizmlari (S.L. Rubinshteyn, B.G. Ananov, V.S. Merlin). Faollik prinsipi va unga doir uch yondashuv (N.A. Bernshteyn, P.K. Anoxin, D.N. Uznadze, A.N. Leontev). Taraqqiyot prinsipi: determinantlari, darajalari va shaxs rivojlanish bosqichlari (Z. Freyd, E. Erikson, N. MakVilyams), determinizm prinsipi (Dj. Uotson, S.L. Rubinshteyn, A.N. Leontev), nazariya, eksperiment va amaliyot birligi prinsipi (D. Kempbell, V.N. Drujinin, T.V. Kornilova)., determinizm prinsipi.

Shaxs psixologiyasi, ko'p qirraligi. Individ, shaxs, individuallik. Shaxsning turli fanlar nuqtai nazaridan o'rganilishi. Shaxs muammosi va fanning metodologik darajalari. Shaxsga nisbatan evolyusion, tarixiy va tizimli yondashuv. Shaxs fenotipik xususiyatlarining ontogenezda rivojlanishi. Inson tabiatini evolyusion jihatdan tadqiq etish.

2.2-mavzu. Klassik psixoanaliz va uning modifikatsiyalari

Psixoanaliz nazariyasi psixik voqelikni ilmiy bilish shakli sifatida. Psixologik nazariyaning o'ziga xosligi. Implisit konsepsiya (Dj. Bruner va R. Tagiuri). Eksplisit konsepsiya. Z.Freydning klassik psixoanalizi. Ilmiy ijodning uch bosqichi: affektiv jarohat modeli, topik va strukturali modellar. Freyd bo'yicha psixoseksual taraqqiyot bosqichlari. K.Yungning analitik psixologiyasi. Psixika tuzilmasi. Arxetip va psixik funksiya tushunchalari. Individuatsiya va uning bosqichlari. Shaxs tpologiyasiga yondashuvlar. A.Adlerning Individual psixologiyasi. Nomukammallik tuyg'usi va nomukammallik kompleksi. Shaxsiy va konstruktiv ustuvorlik hamda sotsial qiziqishlar, iodiy Men. Hayotiy maqsad va hayotiy uslublari tushunchalari. Klassik psixoanalizning olti tamoyili. Zamonaviy psixoanalizning asosiy yo'nalishlari ego-psixologiya (X. Gartmann, A. Freyd, E. Erikson), ob'ektiv munosabatlar psixologiyasi (M. Klyayn, M. Balint, X. Koxut). Psixoanalitiklarning ishlarida mehr va ajralish muammolari (Dj. Boulbi, M. Maler). Ko'chish va qarama-qarshilik. Ko'chish reaksiyasining namoyon bo'lish tiplari, ko'chishning asosiy elementlari, ko'chish turlari klassifikatsiyasi. Qarama-qarshilik va uning klinik namoyon bo'lishi. Qarama-qarshilik klassifikatsiyalari. Psixologik himoya mexanizmlari va ularni diagnostika metodlari.

2.3-mavzu. Psixologiyada shaxsning o'rganishlar nazariyasi

O'rgatish qonuni (E. Torndayk). Dj.B.Uotson va E.K. Tolmenning insonga nazariy qarashlari. Teoriya podkrepleniya Dollard va Miller g'tgsh mustahkamlash nazariyasi. K.Xallning o'rgatish nazariyasi. Skinnerning operant shartlanganlik nazariyasi. Operantlik va respondentlik xulq-atvor. O'rgatish jarayon sifatida. Mustahkamlash rag'batlantirish va jazolash ko'rinishida. Mustahkamlash tartiblari. Psixopatologiyada o'zlashtirilmagan va adaptatsiyalashmagan reaksiyalar. O'rgatish psixologiyasida terapiya prinsiplari. O'rgatish va sotsial kognitiv nazariyalarining o'xshashlik va tafovutlari. Kuzatish yo'li bilan o'rganish (A. Bandura). Diqqat, xotira, harakatni o'zlashtirish, motivatsiya kuzatish jarayonidagi ta'limning to'rt jabhasi. Agressiya va uning determinantlari. O'zini o'zi samaradorligini oshirish va uning baholash manbalari.

2.4-mavzu. Gumanistik psixologiyada shaxs

Gumanistik psixologiyaning asosiy prinsiplari. Olportning shaxs qirralari nazariyasi. Motivlarning funksional avtonomiya prinsipi. Zarurat motivlari va taraqqiyot motivlari. A.Maslouning o'zini o'zi kamol toptirish nazariyasi. O'zini o'zi kamol toptirish tushunchasi. Maslou bo'yicha motivlar ierarxiyasi. K.Rodgers nazariyasi va kongruentlik tushunchasi. Insonga shartsiz ijobiy munosabat va empatiya. Fenomenal maydon va o'zlik. Shaxs markazlashuv psixoterapiyasi prinsiplari.

2.5-mavzu. Shaxs ekzistensial psixologiyasi

Psixologiyada ekzistensial yo'nalishning vujudga kelish tarixi. Karl Yaspers va Martin Xaydegger – faylasuf-ekzistensialistlarning psixologiyaga ta'siri. Lyudvig Binsvanger va Medard Bossning shaxsga ekzistensial yondashuvlari..

Viktor Franklning ishi shaxs psixologiyasidagi ekzintensial an'ana misolida. R.Mey nuqta nazarida shaxs. Dj. Byudjentalning shaxsga qarashlari. Tayanch ekzistensial ehtiyojlar.

2.6-mavzu. Shaxsga faktorli yondashuvlar

Shaxsning tadqiq etishda faktorli yondashuv. Ch.Spirmenning ikki faktorli yondashuvi. R.B.Kettellning shaxs muammosini o'rganishga yondashuvi: shaxs qirralari: yuzaki va dastlabki.Konstitutsion qirralar, atrof muhit ta'sirida shakllanadigan qirralar, dinamik qirralar. Umumiy qirralar va noyob qirralari. Faktorli tahlil usuli. Shaxs to'g'risida ma'lumot olish usullari.

G.Yu.Ayzenk nazariyasi: shaxsning uch faktorli modeli (ekstroversiya-introversiya, neyrotizm, psixotizm). Shaxsning tadqiq etishda kriterial tahlil texnikasi. Shaxsning o'rganishda genotipik va fenotipik faktorlar

Dj.Gilford nazariyasi: shaxs qirralarini faktorli-tahliliy tadqiqot.

Individuallik, intellekt va kreativlik. Shaxs tuzilmasining uch sohasi: qobiliyat, temperament va gormik (dinamik). Intellektning faktorli modeli.

Shaxsning besh faktorli modeli (Pol Kosta, Mak Krae). Faktorning tarkibi tuzilmasi va shaxs so'rovnomasi ("Katta beshlik" so'rovnomasi).

2.7-mavzu. Shaxsning kognitiv nazariyalari

Dj. Kelli shaxslik konstruktleri nazariyasi. Konstrukt tushunchasi. Bipolyarlik, qo'llanish diapazoni va individuallik. Konstruktler tizimining rivojlanishi. Repertuar panjara testi. Maddining faollashtirish konsepsiyasi. O. Xarvi, D. Xant va G. Shrodning tushunchalar tizimi nazariyasi. Kognitiv psixologiyada shaxs tiplari. A.Banduraning sotsial-kognitiv nazariyasi. L.Fistengerning kognitiv dissonans nazariyasi. Dj.Rotterning kognitiv sotsial ko'nikmalar nazariyasi. U.Mishelning kognitiv-affektiv nazariyasi.

2.8-mavzu. Har xil psixologiya maktablarida shaxs nazariyalari

K.Levin maydon nazariyasining asosiy prinsiplari. Maydon nazariyasining strukturaviy qismi: psixologik maydon va shaxs, shaxs ichki hududi, perseptual-motor qatlam, subhudud tushunchasi, valent ob'ektlar. Nazariyaning dinamik qismi: psixik quvvat, haqiqiy ehtiyojlar va kvaziehtiyojlar, zo'riqish, zo'riqishning reduksiya prinsipi. K. Levin maktabining eksperimental ishlari. Kognitiv psixologiyaning vujudga kelishi. K.Goldshteynning tashkiliy konsepsiyasi. Nyuttenning ma'naviyatli inson konsepsiyasi.R.Assadjioli bo'yicha shaxsning psixosintez konsepsiyasi.

2.9-mavzu. Rus psixologiyasida shaxsga yondashuvlar

Rus psixologiyasidagi shaxsga doir yondashuvlar. Rus psixologiyasida shaxsshaxs tuzilmasi muammosi. Muhit, shaxs rivojlanishi. Psixologiyaning turli yo'nalishlaridagi rivojlanish haqidagi tasavvurlar. Hayot tarzi, inson individual xususiyatlari, hamkorlik faoliyati-shaxs rivojlanishining asoslari.

Shaxs rivojlanishini harakatlantiruvchi kuchlar. Faoliyatni rivojlanishi prinsipi. Faoliyat tizimidagi qarama-qarshilik shaxs rivojlanishi harakatlantiruvchi

kuch sifatida (A.N.Leontev, S.L.Rubinshteyn). Shaxs xulq-atvorida o'zaro rivojlanish manbai. D.N.Uznadze funksional tendensiyalar holati haqida. Funksional ehtiyojlarni ajratish va ularni o'rganish va eksperimental tadqiqotlar hamda muomala ehtiyojini tadqiq etish. Shaxs rivojlanishi jarayonida faoliyat, hal qiluvchi tushuncha ekanligi (A.N.Leontev). Motivatsion ehtiyoj va intellektual bilish sohalar orasidagi qarama-qarshiliklar. Shaxs psixologiyasiga doir yangi yondashuvlar (B.Dodonov, B.F.Lomov, D.A.Leontev)

2.10-mavzu. Sharq psixologiyasida shaxs muammosi

Sharq psixologiyasida shaxs muammosi. Yoga va hind an'analari. Vedalar davri. Jon. Ong. Karma. Ong osti an'analari. Guru. Yoga maktablari. Psixologik o'sish. Hayotning to'rt bosqichi. Sotsial munosabatlar. Ruhiiy o'sishdagi to'siqlar. Iroda, Emotsiya. Intellekt.

Dzen va buddizm. To'rtta oliyjanov manba. Mavjudlikning uch tavsifi. Meditatsiya. Dinamika. Psixologik o'sish. Tana, Sotsial munosabatlar. Iroda. Emotsiya, Intellekt. Men.

Islom va sufizm. Islom. Islomning besh rukni. Qur'on. Sufizm ta'limoti. Ayollar va islom. Ayollar va sufizm. Abu Hamid G'azzoliy. Bilish. Sufizmning to'rt bosqichi. Psixologik rivojlanish: shaxs kamoloti bosqichlari. Tana, sotsial munosabatlar. Iroda, Emotsiya. Intellekt. Men.

2.11-mavzu. Shaxs taraqqiyotini davrlarga bo'lish

Inson rivojlanish davri psixologik prinsiplari va asoslari. Shaxsning vujudga kelishi inqirozlarning rivojlanishi va ularning roli. Shaxsning psixik rivojlanishini tabaqalashtirish sxemasi. (D.B.Elkonin). S.Xollning bola taraqqiyoti konsepsiyasi: rekapitulyatsiya qonuni, shaxs kamoloti fazalari.

Kognitiv orientatsiya. Shaxs ongini axloqiy rivojlanish konsepsiyasining asosiy tavsiyalari. Ijtimoiy psixologiyada shaxs kamoloti bosqichlari haqida tasavvurlar ishlanishi.

Inson kamolotining persogenetik nazariyalari. E.Eriksonning epigenetik taraqqiyot konsepsiyasi. Shaxsning psixosotsial holati haqida. Shaxs kamolotida nizolarning roli. Shaxs kamolotining bosqichlari.

2.12-mavzu. Shaxs rivojlanishining individuallik xususiyatlari va ularning roli

Shaxs xususiyatlari haqidagi tasavvurlar talqini (B.G.Ananov). Individuallik xususiyatlari differensial psixologiyaning predmeti sifatida. Insonlar orasida individual farqlarni o'rganishning evolyusion sohasi. Antropogenezda inson evolyusion mexanizmining gipotezasi (V.P.Alekseev). Inson shaxsi va individuallik xususiyatlari. Individuallik xususiyatlari klassifikatsiyasi va ularning shaxs xulq-atvori regulyatsiyasidagi o'rni. Individ organik ehtiyojlarining shaxs xulq-atvoriga ta'siri.

Temperament. Temperament haqida faktorlik konsepsiyalari va ularning tanqidi. ONF tiplari xususida I.P.Pavlov nazariyasi, temperament haqida hozirgi zamon nazariyalari. Temperamentning evolyusion jarayonga moslashish imkoniyatlari.

Psixologiyada xarakter muammosi. Xarakter shakllanishi. Xarakter aksentuatsiyasi. Jinsiy dimorfizm va individning psixologik tavsifi. Jinsiy farqlanishning psixologik muammolari.

Shaxsning instrumental darajalari: qobiliyatlar haqida tushuncha. Maxsus va umumiy qobiliyatlarni aniqlovchi testlar.

2.13-mavzu. Sotsiogenezda shaxs

Madaniyat tarixida shaxs. Xulq-atvor madaniyati va dasturi. Shaxsda ijtimoiy tipik muammo, milliy xarakter va ijtimoiy xarakter. Shaxsning rolli nazariyalari va ularning tahlili. Shaxsning atrofdagilar tomonidan o'rganilishi va uning psixologik funksiyalari.

Shaxs va ijtimoiy guruh. «Ijtimoiy roli», «Ijtimoiy guruh», «Ijtimoiy status» tushunchalarining umumiy tavsifi. Shaxs ijtimoiylashuvi. Axloqiy xulq-atvor regulyatsiyasining takomillashuvi. Xulq-atvor shakllarining ijtimoiylashuvi (L.S.Vigotskiy).

Individuallikning umumiy xususiyati. Shaxsning normal yoki patologik rivojlanishi. Shaxs yetukligi. Shaxs individualligi mahsuldorligining namoyon bo'lishi. O'zligini faollashtirish o'zini o'zi boshqarish va personallik. Shaxsning o'z imkoniyatlari chegarasidan chiqishi (transtendensiya). Shaxsning faollik tabiati. Ijod va shaxs.

2.14-mavzu. Shaxsning o'z-o'zini anglashi va Men—konsepsiyasi.

Shaxsning sotsial tasavvurlari

Shaxsning sub'ektiv xususiyatlarining umumiy tavsifi. «Men» strukturasi va uni har xil yo'nalishlarda tadqiq etish. O'zini o'zi baholash. Men konsepsiyasi. O'z-o'ziga munosabat. Real va ideal "men". U.Djemsning empirik «Men» mavjudligining uch jabhasi to'g'risidagi qarashi: jismoniy shaxs, sotsial shaxs va ma'naviy shaxs. O'zaro munosabatlarning tuzilishi va shakllanishi. Egoizm, altruizm tushunchalari. Shaxsning o'z-o'zini boshqarish, o'z-o'zini namoyon qilish, o'z-o'zini ifodalash va o'z-o'zini e'tirof etish. Shaxsning psixologik yo'nalishlari va xayotiy pozitsiyasi. Erkinlik va javobgarlik jihatlari shaxs tanlanmasining o'lchami sifatida.

2.15-mavzu. Shaxs taraqqiyotining psixotik, chegaralangan va nevrotik darajalari

Shaxsdagi buzilishlarning xarakteri va darajasi haqidagi tasavvurlar. N.MakVilyams yondashuvi. Shaxs taraqqiyot darajalari mezonlari: himoya mexanizmlari; shaxsning asosiy muammolari, voqelikni testlashtirish qobiliyati, ego-identiklik, ob'ektiv munosabatlar. Shaxs taraqqiyotining psixotik, chegaralangan va nevrotik darajalari. Ishonch-ishonchsizlik, yaqinlashuv-qochish muammolari. O.Kenbergning strukturali yondashuvi. Strukturali intervyu.

**“Umumiy psixologiya (shaxs psixologiyasi)” fani bo’yicha ajratilgan
ma’ruza soatlarining taqsimoti**

№	Ma’ruza mavzular	Dars soatlari hajmi
1.	Shaxs psixologiyasining metodologik printsiplari	2
2.	Klassik psixoanaliz va uning modifikatsiyalari	6
3.	Psixologiyada shaxsning o’rganishlar nazariyasi	2
4.	Gumanistik psixologiyada shaxs	2
5.	Shaxs ekzistentsial psixologiyasi	2
6.	Shaxsga faktorli yondashuvlar	2
7.	Shaxsning kognitiv nazariyalari	2
8.	Har xil psixologiya maktablarida shaxs nazariyalari	4
9.	Rus psixologiyasida shaxsga yondashuvlar	4
10.	Sharq psixologiyasida shaxs muammosi	4
11.	Shaxs taraqqiyotini davrlarga bo’lish	4
12.	Shaxs rivojlanishining individuallik xususiyatlari va ularning roli	4
13.	Sotsiogenezdada shaxs	2
14.	Shaxsning o’z-o’zini anglashi va Men—kontseptsiyasi. Shaxsning sotsial tasavvurlari	2
15.	Shaxs taraqqiyotining psixotik, chegaralangan va nevrotik darajalari	2
	Jami	44

III. Seminar mashg’ulotlari buyicha ko’rsatma va tavsiyalar

**“Umumiy psixologiya (shaxs psixologiyasi)” fani bo’yicha ajratilgan
seminar soatlarining taqsimoti**

№	Seminar mavzular	Dars soatlari hajmi
1.	Shaxs psixologiyasining metodologik printsiplari	2
2.	Klassik psixoanaliz va uning modifikatsiyalari	6
3.	Psixologiyada shaxsning o’rganishlar nazariyasi	2
4.	Gumanistik psixologiyada shaxs	2
5.	Shaxs ekzistentsial psixologiyasi	2
6.	Shaxsga faktorli yondashuvlar	2
7.	Shaxsning kognitiv nazariyalari	2
8.	Har xil psixologiya maktablarida shaxs nazariyalari	4
9.	Rus psixologiyasida shaxsga yondashuvlar	4
10.	Sharq psixologiyasida shaxs muammosi	4
11.	Shaxs taraqqiyotini davrlarga bo’lish	4
12.	Shaxs rivojlanishining individuallik xususiyatlari va ularning roli	4
13.	Sotsiogenezdada shaxs	2
14.	Shaxsning o’z-o’zini anglashi va Men-kontseptsiyasi. Shaxsning sotsial tasavvurlari	4

15.	Shaxs taraqqiyotining psixotik, chegaralangan va nevroitik darajalari	2
	Jami	46

Seminar mashg'ulotlari multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi hamda muammoga mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

№	Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar mavzulari	Soat hajmi
1.	Shaxsni tadqiq etish metodlari	10
	Shaxsni o'rganishda tizimlilik printsiplari darajalari, komponentlari va tuzilma hosil qilish mexanizmlari (S.L. Rubinshteyn, B.G. Ananov, V.S. Merlin)	
	Shaxs muammosi va fanning metodologik darajalari	
2.	Zamonaviy psixoanalizning asosiy yo'nalishlari (X. Gartmann, A. Freyd, E. Erikson), ob'ektiv munosabatlar psixologiyasi (M. Klyayn, M. Balint, X. Koxut).	10
	Psixoanalitiklarning ishlarida mehr va ajralish muammolari (Dj. Boulbi, M. Maler).	
	Psixologik himoya mexanizmlari va ularni diagnostika metodlari	
3.	O'rgatish psixologiyasida terapiya printsiplari	10
	O'rgatish va sotsial kognitiv nazariyalarining o'xshashlik va tafovutlari	
	Psixopatologiyada o'zlashtirilmagan va adaptatsiyalashmagan reaksiyalar	
4.	Gumanistik psixologiyada komil shaxs xususiyatlari	8
	Shaxs markazlashuv psixoterapiyasi printsiplari	
5.	Karl Yaspers va Martin Xaydegger – faylasuf-ekzistentsialistlarning psixologiyaga ta'siri	8
	Lyudvig Binsvanger va Medard Bossning shaxsga ekzistentsial yondashuvlari	
6.	Shaxsning o'rganishdagi ma'lumot turlari (R.B.Kettell)	12
	Shaxsning ierarxik modeli (G.Yu.Ayzenk)	
	Shaxsning o'rganishda genotipik va fenotipik faktorlar	
	Dj.Gilford nazariyasi: shaxs qirralarini faktorli-tahliliy tadqiqot	
7.	O. Xarvi, D. Xant va G. Shrodning tushunchalar tizimi nazariyasi	10

	L.Fistengerning kognitiv dissonans nazariyasi	
	Dj.Rotterning kognitiv sotsial ko'nikmalar nazariyasi	
8.	K.Goldshteynning tashkiliy kontsepsiyasi	12
	Ma'naviyatli inson kontsepsiyasi (Nyutten)	
	Shaxsning psixosintez nazariyasi (R.Assadjioli)	
9.	Faoliyat tizimidagi qarama-qarshilik shaxs rivojlanishi harakatlantiruvchi kuch sifatida (A.N.Leontev, S.L.Rubinshteyn)	8
	Rus psixologiyasidagi zamonaviy shaxs nazariyalari (B.Dodonov, B.F.Lomov, D.A.Leontev)	
10.	Sharq psixologiyasidagi an'analar va zamonaviy shaxs.	
	Yoga va hind an'analarida ruhiy rivojlanishdagi to'siqlar	12
	Dzen va buddizm da sotsial munosabatlar	
	Ayollar va islom. Ayollar va sufizm	
	Sufizmdagi bosqichlar	
11.	Kognitiv orientatsiya	
	Inson kamolotining persogenetik nazariyalari	12
	Individuallik xususiyatlari klassifikatsiyasi va ularning shaxs xulq-atvori regulyatsiyasidagi o'rni	
	Antropogenezda inson evolyutsion mexanizmining gipotezasi (V.P.Alekseev)	
12.	Temperament haqida hozirgi zamon nazariyalari	8
	Jinsiy dimorfizm va individning psixologik tavsifi	
	Maxsus va umumiy qobiliyatlarni aniqlovchi testlar	
13.	Axloqiy xulq-atvor regulyatsiyasining takomillashuvi	
	Xulq-atvor shakllarining ijtimoiylashuvi (L.S.Vigotskiy).	12
	O'zligini faollashtirish, o'zini o'zi boshqarish va personallik	
	Shaxsning o'z imkoniyatlari chegarasidan chiqishi (transtendentsiya)	
	Ijod va shaxs	
14.	Egoizm, altruizm tushunchalari	
	Shaxsning psixologik yo'nalishlari va xayotiy pozitsiyasi.	10
	Erkinlik va javobgarlik jihatlari shaxs tanlanmasining o'lchami sifatida	
15.	O.Kenbergning strukturali yondashuvi	8
	Strukturali intervyu	
	Jami	150

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- psixologiya fanlar tizimining tuzilishi, ularning rivojlanish istiqbollari haqida;

- psixologik tadqiqotlarni tashkil etish, o'tkazish metodlari va uning vositalaridan foydalana olish;

- psixologiya tarixi fanining ilmiy yondoshuvlari, tamoyillari, mexanizmlari, kategoriyalari haqida *tasavvurga ega bo'lish*;

- psixologiya tarixi va nazariyasiga aloqador tushunchalar, kategoriyalar, mexanizmlar, qonuniyatlar, asosiy holatlar;

- insonlarning ish qobiliyatini oshirish va funksional holatini optimallashtirishni bilish va ulardan foydalana olish;

- turli xil hayotiy vaziyatlarda va shaxsni o'rganishda, psixologiya har xil usullarini qo'llash;

- psixologik, ijtimoiy-etnik va yosh-pedagogik tadqiqotlar metodlarini qo'llash - shaxsning bilish jarayonlari xususiyatlari, uning shaxslilik xususiyatlarini shakllantirish vositalarini *qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- Ma'ruzalar;
- Interfaol keys-stadilar;
- Seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- Guruhlarda ishlash;
- Taqdimotlarni qilish;
- Individual loyihalar;

Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahliliy yondoshuvlarni to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va uni joriy etish, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

Asosiy adabiyotlar

1. Мухамедова Д.Г., Муллабаева Н.М., Расулов А.И. Умумий психология. Дарслик. – Тошкент, “Мумтоз сўз” 2018. -287б.

2. Myers D.G. Psychology. Ninth Edition. – Worth Publishers, 2010. – 910 p.

3. Ғозиев Э.Ғ. Умумий психология. Т.: Ўқитувчи, 2010.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Мирзиёев Ш.М. Танкидий тахлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Тошкент: Ўзбекистон. – 2017. -104 б.

2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураимиз. – Т.: “Ўзбекистон”. 2017. – 488 б.

3. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ ҳаёти ёруғ ва келажак фаровон бўлади / Ш.М. Мирзиёев - Тошкент: «Ўзбекистон» НМИУ. 2019. - 400 б.

4. David F. Lohman, Joni M. Lakin. Reasoning and Intelligence. New York: Cambridge University Press.- 2009.

5. Duane P.Schults. Theories of Personality. Wadsworth, a division of Thomson Learning, Inc. Copyright © 2005.-550p.

6. Edited by Michael Lewis, Jeannette m. Haviland-Jones, and Lisa Feldman Barrett. Handbook of emotions/ The Guilford Press. New York London.-2008.
7. Elizabeth A. Styles. The psychology of attention. This edition published in The Taylor & Francis e-Library, 2005.-232 p.
8. Gerald Matthews.- Cambridge University Press.- 2009.-906 p.
9. Strongman K. T. The Psychology of Emotion. Copyright. John Wiley & Sons Ltd, The Atrium, Southern Gate, Chichester. 2003.
10. The Cambridge Handbook of Personality Psychology// Edited by Philip J. Corr. Cambridge University Press 2009
11. Андреев О.А. Тренируем свое внимание /Серия «психологический практикум».-Ростов н/Д: «Феникс», 2004.-232 с.
12. Андреев О.А. Тренируем свою память/ Серия «психологический практикум».-Ростов н/Д: «Феникс», 2004.-224 с.
13. Васильев И. А., Магомед-Эминов М. Ш. Мотивация и контроль за действием. М., 1991.
14. Гальперин П. Я., Кабыльницкая С. Л. Экспериментальное формирование внимания. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1999.
15. Гибсон Дж. Экологический подход к зрительному восприятию. М: Прогресс, 1988. 462 с.
16. Ғозиев Э.Ф. Психология. -Т., ЎЗМУ «Университет», 2003.
17. Ғозиев Э.Ф. Тафаккур психологияси. Тошкент: Университет, 1990.
18. Ғозиев Э.Ф. Хотира психологияси. -Тошду, 1994.
19. Дормашев Ю. Б., Романов В. Я. Психология внимания. - М., 1995.
20. Зинченко Т. П. Память в экспериментальной и когнитивной психологии.- СПб.: Питер, 2002. – 320 с.
21. Ж.Годфруа. Что такое психология? М. 1999 г. 2-том.
22. Зинченко Т. П. Память в экспериментальной и когнитивной психологии. - СПб, 2002.
23. Изард К. Эмоции человека. М., 2001.
24. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2002. – 512 с.
25. Ильин Е. П. Психология воли. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.
26. Ильин Е. Психология индивидуальных различий. М. 2003 г.
27. Клонингер С. Теория личности: познание человека. -СПб.: Питер. 2003. -720 с.
28. Крылов А.А., Маничева С.А. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии.-Спб.: Питер, 2005.-550 с.
29. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М: Изд-во полит. литературы.2005. 304 с.

VII. Fan bo'yicha talabalar bilimini baholash va nazorat qilish mezonlari

Reyting nazorat shakli, maksimal ballari	ON	YaN	Baholar yig'indisi
Maksimal baho	5 "a'lo"	5 "a'lo"	5"a'lo"
Shakli (og'zaki, yozma, test)	yoзма	Test (yoзма)	
Muddati (haftalarda)			

Oraliq nazorat (og'zaki): 3 tadan yozma nazariy savolni o'z ichiga olgan variantlar asosida o'tkaziladi. Har bir to'g'ri javob uchun 2- 5 "a'lo". Umumiy baho har bir savolga qo'yilgan bahoning o'rtachasi asosida hisoblanadi. Maksimal baho - 5 "a'lo".

Yakuniy nazorat: Ma'ruza mavzulari asosida variantlar bo'yicha 3 tadan nazariy savol beriladi. Har bir to'g'ri javob uchun 2- 5 "a'lo". Umumiy baho har bir savolga qo'yilgan bahoning o'rtachasi asosida hisoblanadi. Maksimal baho - 5 "a'lo".

Nazorat savollarini baholash quyidagi talablar

asosida amalga oshiriladi

- 5-"a'lo"** talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, muammo yuzasidan mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda - 5 (a'lo) baho
- 4-"yaxshi"** talaba mustaqil mushohada yuritadi oladi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, uni ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda - 4 (yaxshi) baho
- 3-"qoniqarli"** talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, o'rta darajada ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda - 3 (qoniqarli) baho
- 2-"qoniqarsiz"** talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda - 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi